

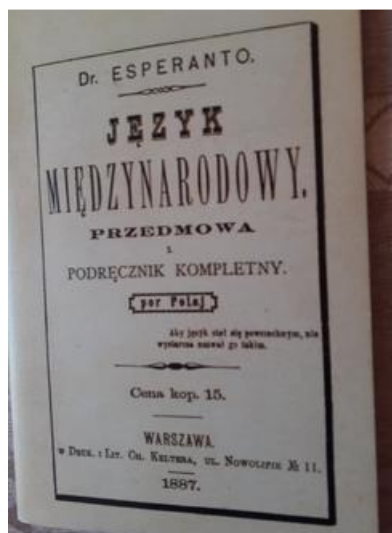
***Stowarzyszenie Centrum Edukacji Międzykulturowej
w Nowym Sączu, Nowy Sącz, Al. Wolności 23***

ESPERANTO I ESPERANTYŚCI w Nowym Sączu

***- Klub Esperanto w Nowym Sączu
1910 – 2025***

***(Prelekcja zaprezentowana w dniu 07 listopada 2025 r. na wernisażu
wystawy „Esperanto poza granicami czasu i przestrzeni” w związku
z 115. rocznicą Klubu Esperanto w Nowym Sączu)***

Esperanto zaistniało w Europie już w 1887 roku, kiedy to Doktoro Esperanto („lekarz mający nadzieję”) wydał pierwszy podręcznik do nauki tego Języka.

. W 1908 roku powołany został Polski Związek Esperantystów i powstawały oddziały terenowe entuzjastów tego języka i idei pokoju, braterstwa i przyjaźni. Także w Nowym Sączu Esperantyści działali już w tym czasie. 30 kwietnia 1910 roku Stanisław Pęk prawnik, notariusz założył "Klub-Esperanto.

Od 1912 r. kursy języka esperanto odbywały się w "Domu Robotniczym" przy ul. Zygmuntowskiej.

Znanymi w tamtym czasie esperantystami byli: inż. August Kołomyjski inż., starszy radca kolei, , inż. Roman Łazarkiewicz, prof. Jan Leśniak, nauczyciel Ludwik Szymborski, a w Starym Sączu adwokat dr Edward Szayer i jego córka Jadwiga Szayer –światowej sławy śpiewaczka o pseudonimie Ada Sari, Osoby te uczestniczyły w VIII Światowym Kongresie Esperanta w Krakowie w 1912 r. , który odbył się w 25 rocznicę wydania podręcznika esperanta.

Po II wojnie światowej bardzo dużą rolę w długoletnim nauczaniu i przewodniczeniu klubowi w Nowym Sączu odegrali: prof. T. Hodakowski i mgr Maria Kosiaty, która była uczennicą Lidii Zamenhof córki twórcy esperanta. Wcześniej prof. Tadeusz Hodakowski bardzo aktywnie działał na rzecz esperanta w Krakowie –

Do Nowego Sącza prof. T. Hodakowski przeprowadził się w 1939 r. i po II wojnie światowej tutaj prowadził szeroką działalność na rzecz esperanta.

W roku 1966 przy pomocy Krakowskiej filii Polskiego Związku Esperantystów formalnie zorganizowano i powołano Klub Esperantystów, którego przewodniczącym został Tadeusz Hodakowski .

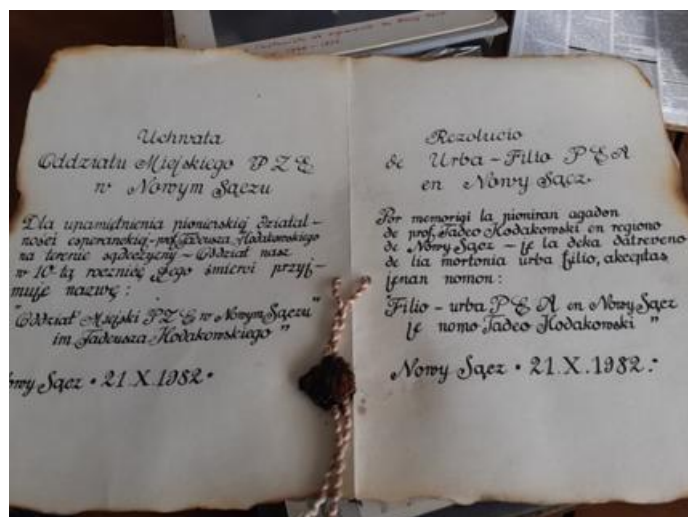

Członkowie Pilskiego Związku Esperantystów¹⁾ posiadali swoje legitymacje.

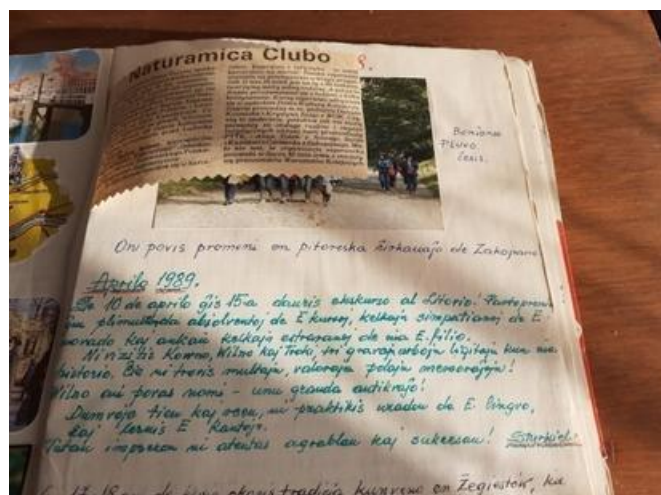

Klub przez lata borykał się z trudnościami lokalowymi. . .

Dopiero w 1982 r. Klub Esperanta, będący oddziałem PZE dostał siedzibę w Domu Kultury Kolejacza w przy Al. Wolności - obecnie Miejski Ośrodek Kultury. Wtedy też wybrano nowy zarząd – przewodniczącą została Maria Kosiaty, wiceprzewodniczącą Jolanta Kieres, sekretarzem Stanisława Tyrkiel, skarbnikiem Maria Budacz. Ponadto zebranie Oddziału swoją uchwałą przyjęło nazwę „Oddział Miejski PZE w Nowym Sączu im. Tadeusza Hodakowskiego” .

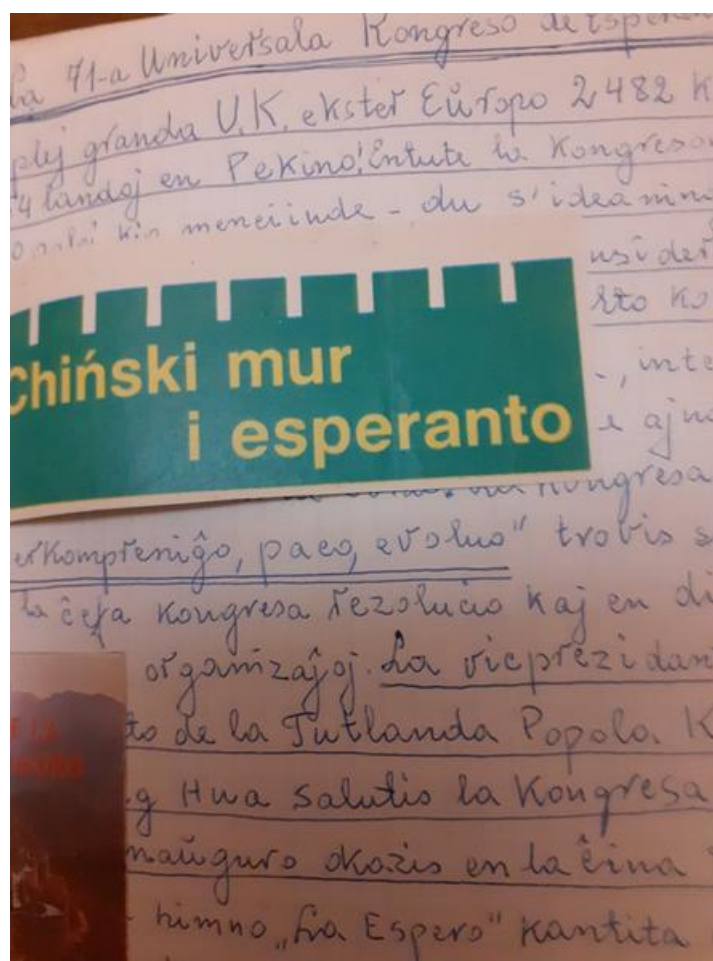

Wydarzenia z działań i przedsięwzięć esperantystów sądeckich dokumentowane były tekstami pisanymi ręcznie i zdjęciami w prowadzonej od 1966 roku Kronice . Kronikę od początku prowadziła Stanisława Tyrkiel. Poniżej fotografie fragmentów kroniki.

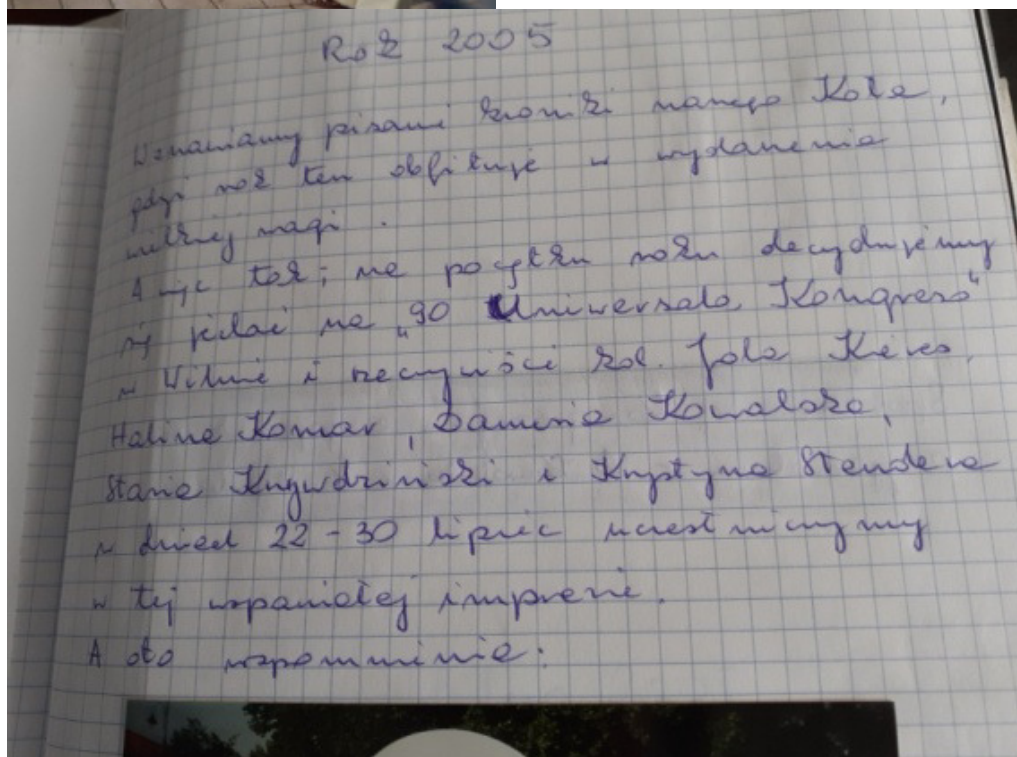

Od 2005 r. prowadzenie kroniki przejęła córka p. Stanisławy Tyrkiel - Krystyna Stendera.- także aktywna esperantystka.

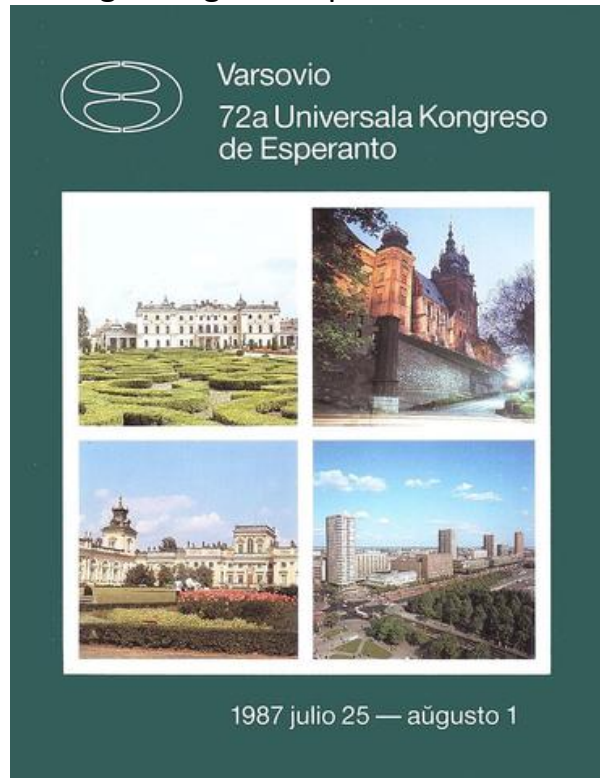

W 1987 r. przewodniczącą oddziału została Jolanta Kieres a wiceprzewodniczącą Danuta Kowalska.

W roku 1987 w setną rocznicę powstania esperanta kursy prowadzone równocześnie przez kilku wykładowców ukończyło 100 osób. Kurs odbywał się pod hasłem „100 nowych esperantystów na 100 lecie esperanta”

Przez wiele lat naukę języka esperanto prowadzili Aleksander Grela, ks. Jan Kos, Danuta Kowalska . Ks. Jan Kos przetłumaczył kolędy polskie na esperanto.

Esperantyści z Nowego Sącza bardzo aktywnie włączyli się organizację Światowego Kongresu Esperanta w Warszawie.

A przed kongresem Halina Komar wraz z innym wolontariuszami esperantystami (m.in. Jolantą Kieres, Krystyną Stendera) zorganizowała w Zakopanem spotkanie przed kongresowe Antaukongreso z udziałem 44 esperantystów z kilku krajów. Towarzystwo temu wiele imprez lokalnych.

W latach 90 – tych ubiegłego stulecia działalność była mocno ograniczona

Prawdziwe ożywienie działalności esperanckiej zaczęło się w roku 2004/2005. Wówczas Halina Komar i Jolanta Kieres zaangażowały się we współpracę z SUTW, gdzie na wykład zaprosiły z ciekawym referatem Romana Dobrzyńskiego (wybitnego esperantystę, dziennikarza i podróżnika), zorganizowały kursy języka esperanto dla seniorów - słuchaczy SUTW. Kursy prowadziły wolontariuszki - Danuta Kowalska, Stanisława Krzywdzińska, Jolanta Kieres.

W 2006 roku 28 osób zdało egzaminy z języka esperanto.

Odbywały się spotkania z młodzieżą – np. w WSB . Wtedy pojawiało się wiele informacji o działaniach esperantystów w mediach .

Niezwykłym wydarzeniem był udział esperantystów (po kursie na SUTW) w procesji Bożego Ciała 15 czerwca 2006r. w Tropiu z flagą esperancką oraz z transparentem ESPERANTO AMIKIGAS . Proboszczem był ks. Stanisław Pietrzak także esperantysta.

W Nowym Sączu miał miejsce „AĜO SEMAJNO” - TYDZIEŃ DZIAŁANIA - zjazd młodzieży esperanckiej, prawie 190 uczestników z 24 krajów świata (przełom 2006/2007). W zorganizowanie tej imprezy włączyły się esperantystki oraz SUTW. Była to ogromna promocja miasta i regionu.

O wydarzeniu pisano w miesięczniku **ESPERANTO** wydawanym przez **UEA**.

Esperanto przez 10 lat miało swój panel dyskusyjny na Forum Ekonomicznym w Krynicy Zdroju w ramach Forum III Wieku.

W październiku 2006 roku Prezesem Polskiego Związku Esperantystów wybrana została Halina Komar – pełniła tę funkcję do 2011 roku. i Nowy Sącz stał się siedzibą Zarządu Głównego związku . Wydawane w naszym mieście było czasopismo „Pola Esperantisto” – organ PZE.

W czasie kiedy Zarząd Główny PZE działał w Nowym Sączu odbył się Światowy Kongres Esperanta w Białymstoku - w roku 2009.

Niżej kilka fotografii z Kongresu w Białymstoku – w tym występ dzieci z kursu esperanta prowadzonego przez Jolantę Kieres w szkole podstawowej w Rdziostowie.

Przed 94. Światowym Kongresem w Białymstoku w 2009 roku sędzcy działacze esperantyści zorganizowali „Przedkongresowe Spotkanie Marzeń” w Muszynie oraz 75 Międzynarodowy Kongres Esperantystów Niewidomych.

■

W 2011 roku odbył się w Nowym Sączu Ogólnopolski Kongres Esperanto organizowany przez Zarząd Główny PZE, który miał siedzibę w Nowym Sączu.

W trakcie Kongresu było bardzo wiele imprez – prezentacje, prelekcje, koncert, spotkania. I wielki happening na sądeckim rynku z udziałem m.in. orkiestry Straży Granicznej, chórów, młodzieży szkolnej i gości kongresu. Widowisko wyreżyserował prof. Andrzej Szarek. Odśpiewany został hymn Europy. Była też premiera „Tryptyku Rzymskiego” – Jana Pawła II w języku esperanto w wykonaniu zespołu teatralnego z MOK,

W marcu 2012 roku powołane zostało z inicjatywy Haliny Komar stowarzyszenie Centrum Edukacji Międzykulturowej w Nowym Sączu.

Nasze stowarzyszenie realizuje bardzo bogatą i urozmaiconą działalność edukacyjno – kulturalną.

Zrealizowano :

Spektakl „Jeszcze w zielone gramy”.

Stolik ESPERANTO w ramach „Czterech stolików teatru” – projektu realizowanego przez SUTW.

Grudniowe dni Zamenhofs są kontynuowane corocznie z tradycyjnym tortem urodzinowym !

„Bal na Olimpie” związany z wpisaniem sądeckich esperantystek Haliny Komar, Jolanty Kieres i Danuty Kowalskiej oraz Niny Pietuchowskiej z Białegostoku na listę znakomitych edukatorek języka esperanto szkoły edukado.net.. prowadzonej przez wybitną współczesną esperantystkę Katalin Kovac, z którą bardzo dobrze układała się współpraca przy realizacji projektów edukacyjnych.

Wartym podkreślenia jest współpraca Klubu Esperanta – Oddziału PZE a potem CEM z Miejskim Ośrodkiem Kultury. Dzięki tej współpracy działał zespół wokalny „Junaj vocoj” , który występował na wielu imprezach zagranicznych śpiewając piosenki w języku esperanto, zrealizowany został spektakl „Tryptyk Rzymski” , odbyły się przedstawienia „Jeszcze w zielone gramy” , „Z literaturą, poezją i piosenką przez 100 lecie Odzyskania Niepodległości”. A najważniejsze jest to, że ta instytucja jest siedzibą Klubu Esperanta i CEM.

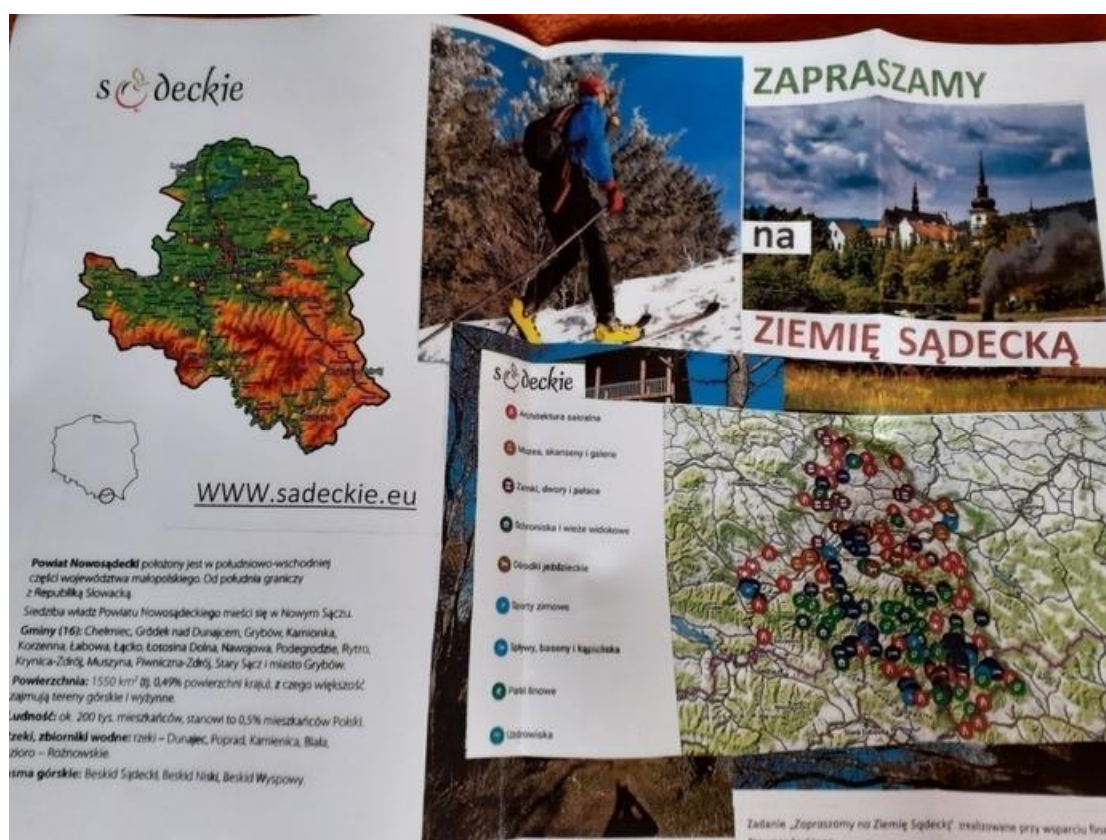
Zespół „Junaj vocoj”

Reprezentanci CEM byli w Akademii Sztuk Przepięknych na Woodstock i na Pol and Rock Festiwal (w latach 2016 – 2019).

Na festiwalu sądeczanie promowali Ziemię Sądecką w ramach realizacji projektu „Zapraszamy na Ziemię Sądecką” dofinansowanego przez powiat nowosądecki.

Rok Zamenhofa – bardzo uroczyście obchodzony był przez CEM w grudniu 2017 roku . Były spotkania, prelekcje „Esperanto oknem na świat” dla młodzieży, seniorów , udział w uroczystościach centralnych w Warszawie - koncert zespołu E-FAMILIO” .

Z tej okazji wiele osób zostało odznaczonych za zaangażowanie społeczne, promowanie esperanto i Sądeckizny , w tym n.p. złotymi krzyżami zasługi Halina Komar Jolanta Kieres. Srebrnym krzyżem zasługi Ewa Tracz z Wrocławia, tarczami herbowymi „Zasłużony dla Miasta Nowego Sącza” – Halina Komar, Alicja Skalska i Maria Baran.

Także w roku 2017 opracowana została przez Halinę Komar i Ewę Tracz (esperantystka z Wrocławia ściśle współpracująca z CEM w ramach Biura CEM we Wrocławiu) wystawa „Zamenhof – twórca języka esperanto” z okazji 100 . rocznicy śmierci i światowego roku Ludwika Zamenhofa. Wystawa w formie tablic wystawiana była w wielu miejscach w kraju. W wersji elektronicznej prezentowano ją w polskich placówkach dyplomatycznych oraz organizacjach kulturalnych w wielu krajach świata.

przygotowaliśmy
„Z literatura, poezja i pieśnią w 100-lecie
Niepodległości Polski” , i – seniorów.

Zrealizowaliśmy kilka projektów z dofinansowaniem z Unii Europejskiej (programy Grundtvig oraz Erasmus +)

1/ W latach 2012 – 2014 projekt o różnorodności kulturowej – Węgry – Holandia - -Polska

1617700_710281955669093_496669299_o

2/ Projekt dofinansowany przez UE w ramach już Erasmus+ „Trzy filary mostu” – kształcenie nauczycieli esperanta . Partnerzy w projekcie Niemcy – Słowacja – Polska (2016 – 2018). Kwalifikacje nauczycieli języka esperanta uzyskali wtedy Bożena Kocyk I Marian Kocyk.

3/ Projekt wymiany młodzieży - Wilno, Kowno Śladami Adama Mickiewicza – Wieszcz obojga Narodów - rok 2018. Młodzież w tych miast i z N. Sącza. Bardzo ważny był fakt, że w projekcie uczestniczyły dzieci z niepełno sprawnościami.

Był wydany piękny album
Komar i Ewę Tracz..

opracowany przez Halinę

4/ Projekt dla osób dorosłych „Ucieczka od Starości do Esperancji” – dwutygodniowa mobilność grupowa (30 osób) do Niemiec w 2022 – kurs języka esperanto, wspólne spotkania z seniorami i esperantystami, zwiedzanie ciekawych miejsc i zabytków . Znaczącym wydarzeniem była lokacja w Parku Miejskim w Herzberg am Harz tablicy przyjaźni esperanckich miast. Tablica była wykonana w Nowym Sączu na zlecenie CEM .

Von Esperanto-Stadt zu Esperanto-Stadt

Herzberger Gruppe bekommt Besuch von polnischen Gästen aus Nowy Sącz – und ein besonderes Gastgeschenk

Herzberg. Ganz im Zeichen von Esperanto stand die vergangene Woche für die Esperanto-Gesellschaft Südharz. Neben einem Besuch einer befreundeten Gruppe aus Polen und dem gemeinsamen Boule-Spiel mit den Gästen gab es auch ein neues zweisprachiges Schild bei der Burgruine Scharzfels einzuweihen.

Die Esperanto-Gruppe in Nowy Sącz (Polen) besuchte im Rahmen eines Erasmus+ Programms vom 6. Juni bis zum 15. Juni die lokale Esperanto-Gesellschaft in Herzberg und Sieber. Die Kontakte zum Esperanto-Verein Nowy Sącz reichen dabei weit zurück: Vor rund zehn Jahren kam die Partnerschaft mit der Gruppe bei einem Treffen im Rahmen der Städtepartnerschaft Herzberg und Göra zustande.

Neben vielen kulturellen Angeboten und Ausflügen standen für die polnischen Gäste neben Esperanto-Sprachkursen auch diverse Besonderheiten auf dem Programm. Beispielsweise erfolgte ein herzlicher Empfang durch Bürgermeister Christopher Wagner im Rittersaal des Herzberger Welfenschlosses. Gerade in den Zeiten eines großen Kriegs in Europa seien Aktivitäten für den Frieden und die Völkerverständigung besonders wichtig, betonte die Esperanto-Gesellschaft. Denn die neutrale Friedenssprache Esperanto wurde als neutrale Zweitsprache beziehungsweise Brückensprache und Kommunikation auf gleicher Augenhöhe für die Völkerverständigung geschaffen.

Gruppe bringt Gastgeschenk mit

Als Geschenk für die Esperanto-Stadt Herzberg am Harz hatten die Gäste eine von einem Künstler gefertigte Stele, ein Freundschaftsdenkmal aus Holz, von Blumen in den Beskiden mitgebracht. Bürgermeister Wagner und die Herzberger Esperanto-Freunde freuten sich sehr über das prächtig geschnitzte Kunstwerk. Der übersetzte eingravierte Text lautet: „Freundschaft per Esperanto Polen – Deutschland“ und senkrecht „Esperanto-Stadt“. Zwei „Holzarmer“ geben die Entfernungen nach Nowy Sącz und der Partnerstadt Göra an.

Bürgermeister Wagner und die vielen Teilnehmerinnen und Teilnehmer freuten sich über das Kunstwerk im Stil der Beskiden. Es ist eine neue kulturelle Bereicherung für den Domeyerpark und für die Stadt Herzberg, waren sich die Anwesenden bei der Übergabe einig. Während des Besuchs der Espe-

ranto-Gruppe aus dem polnischen Nowy Sącz (wir berichteten) stand neben kulturellen Veranstaltungen und Besichtigungen auch ein gemeinsames Boule-Spielen mit einigen Mitgliedern der Zukunftswerkstatt Herzberg auf der Tagesordnung.

Über einen Dolmetscher und mit Händen und Füßen wurden den polnischen Gästen die Spielregeln erklärt. Danach machte allen Anwesenden das Kugelspiel am Jusssee sichtlich großen Spaß. Stärken konnten sich die Teilnehmerinnen und Teilnehmer mit Kaffee und leckeren Torten, die von Mitgliedern des Jusssechillvereins präsentiert und verteilt wurden. Später ging es für die Besuchergruppe aus dem polnischen Nowy Sącz dann wieder in die Unterkunft nach Sieber zurück.

Neues zweisprachiges Schild

In der Esperanto-Stadt Herzberg gibt es schon viele „Haltepunkte“ mit Esperanto-Objekten bzw. zweisprachiger Beschilderung. Diese findet man unter anderem beim Esperanto-Platz am Bahnhof oder beim Zamenhof-Platz mit dem Zamenhof-Denkmal, bei den vielen sogenannten Esperanto-Bänken, beim Eingang zum Welfenschloss

sowie natürlich auch beim Esperanto-Centro selbst.

Auch in der Region, zum Beispiel bei der Scharzfelder Einhornhöhle, an der Baude auf dem Großen Knollen, beim Lonau-Wasserfall, am Parkplatz an der Rhumequelle, bei der neuen kunstvollen Stele „Deutsch-Polnische Freundschaft per Esperanto und auch der Esperanto-Stadt“ im Domeyerpark können Interessierte schon etliche besondere Punkte per Esperanto entdecken.

Tafel soll zum Besuch einladen

Als neuer Haltepunkt des künftigen zweisprachigen „Esperanto-Entdeckerpfades“ wurde zusammen mit der großen esperantosprachigen Besuchergruppe aus Nowy Sącz aus Polen und Herzberger Esperanto-Vertreterinnen und Vertretern am vergangenen Wochenende eine kleine zweisprachige Informations-tafel bei der pittoresken Burgruine Scharzfels eingeweiht. Damit soll lediglich eine andersartige beziehungsweise zusätzliche Einladung zum Wandern oder auch für Radtouren entstehen, um auch Touristinnen und Touristen aus anderen Ländern in die reizvolle Südharz-Landschaft einzuladen, erklärt die Esperanto-Gesellschaft.

Die Esperanto-Gesellschaft mit den polnischen Gästen bei der Übergabe der Stele.

ESPERANTO-CENTRO HERZBERG, PRIVAT

Die Gäste aus Polen spielen mit Mitgliedern der Esperanto-Gesellschaft Südharz und der Zukunftswerkstatt Herzberg Boule.

STUTZ PAUL PER 24 34

5/ Projekt „Znajomość języków obcych poszerza horyzonty” - kurs języka angielskiego na Malcie (dwa tygodnie), w którym uczestniczyło 16 osób z CEM

Odbyły się grupowe udziały członków CEM w światowych kongresach esperantystów :

1/ Lille – Francja 2015 r., gdzie wspólnie z dużą grupą seniorów uczestniczyły dzieci ze szkoły w Grybowie (Białej Niżnej) i młodzież zespołu „Junaj vocoj. „

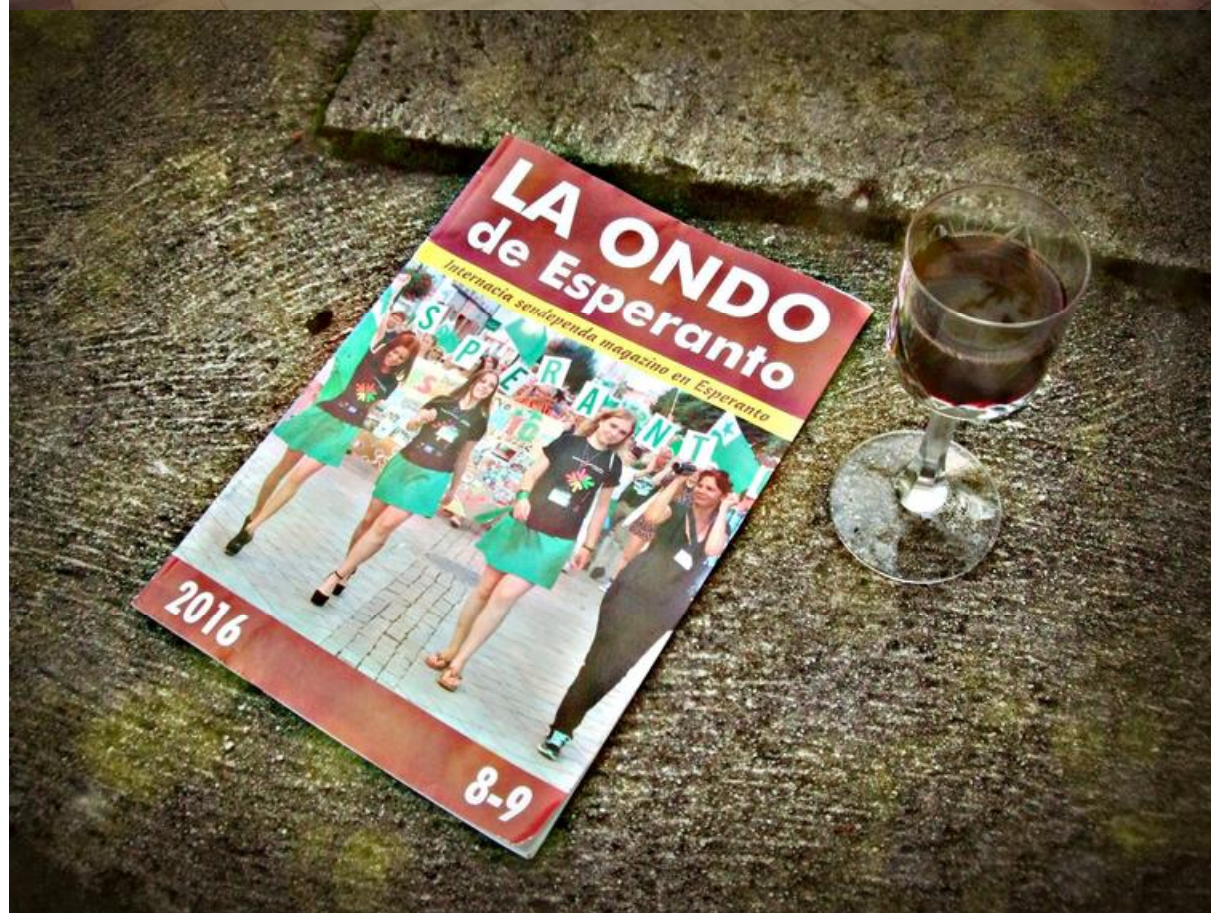

2/ Nitra – Słowacja - 2016,

101 -a UK en Nitra, 2016. Foto: A. Sochacki

3/ Turyn - Włochy - w 2023 r.

4/ Brno - Czechy w 2025 r.

W ostatnich latach organizowane są wyjazdy na wycieczki do polskich miast i spotkania z esperantystami (Wrocław, Szczecin, Kraków, Wieliczka, Toruń).

Systematycznie odbywają się kursy języka esperanto i języka angielskiego. Organizowane są comiesięczne ciekawe spotkania klubowe w MOK – różnorodna forma i tematyka spotkań, zapraszani goście – prelegenci, prezentacje opracowane przez członków CEM, spotkania w plenerze .

Urozmaicona w ostatnich latach działalność stowarzyszenia jest możliwa dzięki aktywności członków CEM a przede wszystkim dzięki zaangażowaniu takich osób jak Jolanta Kieres, Alicja Skalska – inicjatorka, reżyserka przedsięwzięć teatralno – muzycznych oraz Bożena Kocyk , która od ponad 3 lat pełni funkcję prezesa CEM . Jest ona także w tym czasie organizatorką wyjazdów krajowych i zagranicznych.

Od kilkunastu lat kroniką działalności CEM jest strona internetowa WWW.info.cem .

Opracowała Maria Baran – sekretarz CEM wykorzystując materiały archiwalne Klubu Esperanto w MOK, publikacje prasowe, dokumentację SUTW oraz materiały CEM.